

Molnár László

TÖRTÉNELEM

munkafüzet

Interaktív 3D-animációkkal

6

NAT 2020

A könyvet írta: **Molnár László**
szakvezető tanár

Lektorálta: **Doba Mihály**
mentortanár

Felelős szerkesztő: **Bozsik Katalin**

Rajzok: **Molnár Mónika**

Borítóterv: **Szőke András**

Tipográfia: **Molnár Mónika**

Nyelvi lektor: **Varró Sándor**

Műszaki szerkesztő: **Katona Csaba**

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

A kötet hátsó borítójának belsején egyedi kód található, amelyet a www.mozaweb.hu oldalon aktiválhatsz. Az aktiválás hozzáférést biztosít a kiadvány elektronikus változatához a honlapon található feltételekkel.

ISBN 978 963 697 744 3

Copyright Mozaik Kiadó – Szeged, 2019, 2021

Kedves Időutazók!

Reméljük, hogy az elmúlt tanévben megismert történelem tantárgy az egyik kedvencekké vált! Tanulmányaitok során az emberi történelem ős-, ó- és középkoráról szereztek rengeteg érdekes információt. Megtanultatok tájékozódni térben és időben. Nagy örömünkre szolgált, hogy ebben mi is a segítségetekre lehettünk.

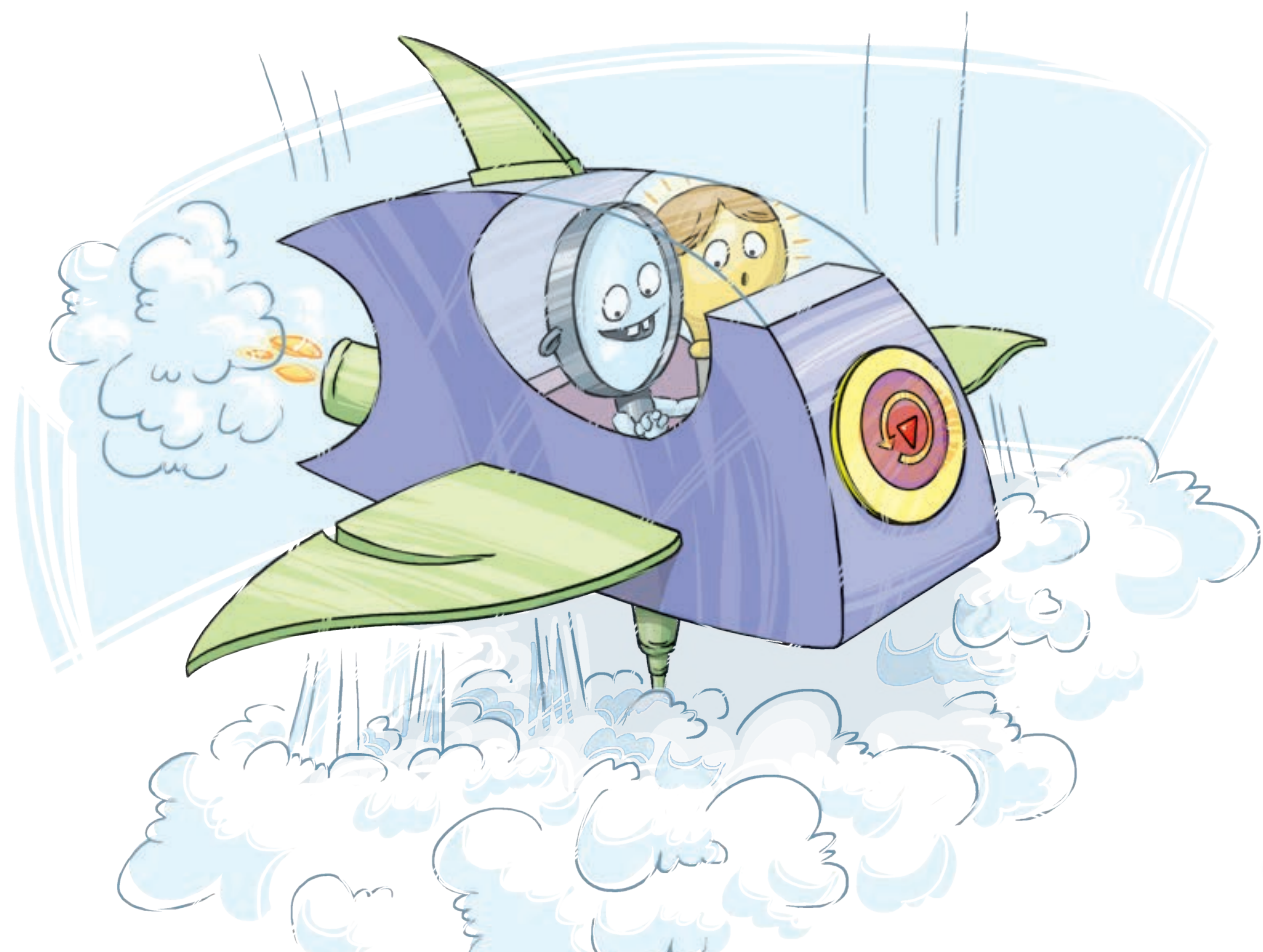
A 6. osztályban új kalandok várnak ránk. Képzeltbeli időgépünk készen áll arra, hogy visszarepítsen minket a középkor és az újkor évszázadaiba. Újra bebarangoljuk Földünket, megismerve a 19. század közepéig tartó időszak legfontosabb eseményeit, valamint azok szereplőit és helyszíneit. Természetesen ebben a tanévben sem leszünk magányos utazók. HeuRéka és KutaTóni egész nyáron arra vártak, hogy új, izgalmas kalandokban vehessenek részt velünk.

Ez a munkafüzet egy időutazó napló, amelyben minden időugráshoz tartozik egy-egy feladatsor. A naplóba feljegyezhetitek a legfontosabb dolgokat, és bármikor vissza is kereshetitek azokat. Amelyik feladat mellett a **3D** jel szerepel, ott a munkafüzet digitális változatában megnézhetitek egy vagy több kapcsolódó háromdimenziós jelenetet. (A munkafüzet digitális változatát a tankönyvéhez hasonlóan a www.mozaweb.hu oldalon aktiválhatjátok, amelyhez a kiadvány hátuljában levő nyomtatott kód szükséges.)

Időgépünk kapitánya ebben a tanévben is szeretné még izgalmasabbá tenni az időutazásokat, ezért újra nemes versengésre hívja ifjú útitársait. Közös kalandjaink során IdőPontokat gyűjthettek. Minden feladatsorhoz tartozik egy ponttáblázat, a munkafüzet végén pedig találtok egy összesítő táblázatot (IdőPontGyűjtő). Jegyezzétek fel a szerzett IdőPontokat mindkét helyre! A tanév végén összesítsétek az IdőPontjaitokat! Ha ügyesen és szorgalmasan gyűjtöttétek őket, akkor a kapitány 7. osztályos időutazóvá, valamint tiszteletbeli segédpilótává léptet majd elő benneteket.

De ne ugorjunk ennyire előre az időben – inkább ugorjunk hátra!

Öveket becsatolni, kezdődik a visszaszámlálás!

8. Amerika őslakói: az indiánok

Az előző időutazásunk során az európai felfedezők hajóival szeltük a habokat távoli, gyakran ismeretlen földek felé. Újabb kalandunk során megismerhetjük az Amerikában élő őslakosokat. Sajnos muszáj félezer évet visszaugrani az időben, hogy szemtanúi lehessünk e nagyszerű civilizációk mindennapjainak, hiszen a spanyol hódítók romba döntötték őket.

1. HibaJavító

A történelmi tévedések száma: 4.

A spanyol hódítók leigázták az Amerikában élő amerikán népeket. Még a fejlett civilizációval rendelkező Azték és Perzsa Birodalom sem tudott dacolni velük. Az európaiak harcászati fölényüket elsősorban a vízfegyvereiknek köszönheték. Céljaik eléréséhez kihasználták az őslakosok közötti ellentéteket is. A spanyolok a meghódított területekből államokat szerveztek, amelyeket a későbbiekben gazdaságilag kihasználtak.

2. PárBaj

Tegyél X-et a négyzetbe, ha az adott növény Amerikából került Európába!

☐ paprika	☐ kukorica	☐ alma
☐ rizs	☐ burgonya	☐ paradicsom
☐ bab	☐ búza	☐ szőlő

Az Irány Eldorádó és az Észvesztett birodalom című rajzfilmek mókás formában mutatják be az azték és az inka kultúrát.

3. Térldő 3D

mozaWeb: Teotihuacan (4. század); Tenochtitlan (15. század); Machu Picchu (15. század)

a) Töltsd ki a táblázatot!

Város	Elhelyezkedése Amerikában	Melyik mai országban feküdt?

b) Melyik volt Teotihuacan legmagasabb épülete?

c) Melyik isten teremtette meg a mai embereket az azték mitológia szerint?

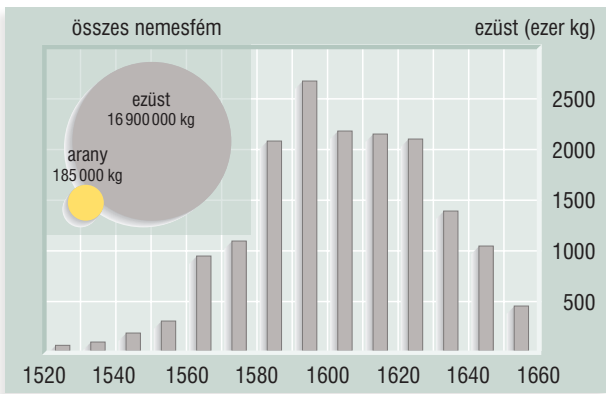
d) Melyik labdajátéknak volt „pályája” Tenochtitlanban?

e) Mik voltak a chinampák Tenochtitlanban?

f) Mit jelent a kecsua Machu Picchu kifejezés?

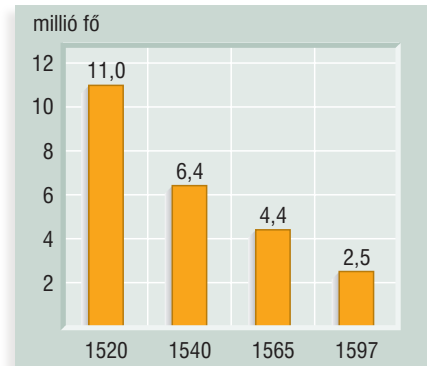
g) Hogyan művelték meg a hegyoldalakat az inkák?

4. OszlopOk

Céletterület	Rabszolgák (ezer fő)
Európa	175
Spanyol-Amerika	1550
Észak-Amerika	400
Brazília	3650
Brit Karib-szigetek	1650
Francia-Amerika	1600
Holland-Amerika	500
Dán Nyugat-India	25

A bal felső diagram a Spanyolországba áramló nemesfém mennyiségét, a jobb felső az egyes céletterületekre behurcolt afrikai rabszolgák számát, az alsó pedig a közép-amerikai indián őslakosok számának alakulását mutatja be.

- Mennyi ezüst áramlott Spanyolországba a vizsgált időszakban összesen?
- Mikor kezdett el jelentősen csökkenni az ezüst mennyisége?
- Hány tonna arany áramlott Spanyolországba a vizsgált időszakban összesen?
- Hányad részére csökkent a közép-amerikai indiánok létszáma a vizsgált időszakban?
- Mi volt a csökkenés legfontosabb oka?
- Hány afrikai rabszolgát hurcoltak be Brazíliába?
- Miért volt szükség ennyi rabszolgára Amerikában?

5. KézzelFogható

- Készítsd el Teotihuacan vagy Tenochtitlan valamelyik fontos építményének makettjét!
- Készítsd el a híres maja naptárt vagy az inkák kipuját!

Tetszőlegesen megválaszthatod az alapanyagokat és az elkészítés technikáját. Rendezetek kiállítást az elkészült tárgyakból!

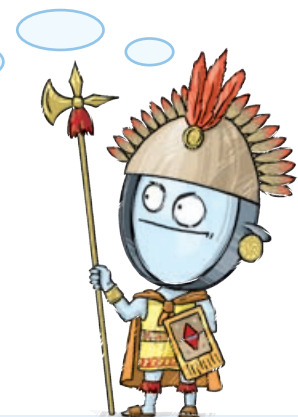
Gyűjts információkat e nagyszerű civilizációkról a mozaWeb és az internet segítségével!

6. MűvÉsszel

Írj egy verset az azték vagy az inka kultúráról! A versed álljon négy kétsoros versszakból! Használj páros rímeket!

7. HelySzínPad

Játsszátok el az európai felfedezők és az indián őslakosok első találkozását! Az osztály minden tanulója vegyen részt az előadásban!

4	1.	5	2.	15	3.	7	4.	10	5.	10	6.	10	7.	Össz.
														61

29. A nagy francia forradalom

Ezúttal is egy izgalmas kaland vár ránk a 18. század végétől. Időgépünk Nyugat-Európába repít minket, ahol fontos változások szemtanúi lehetünk. Első állomásunk a „Lajosok királysága”, az időugrásunk idején éppen forrongó Franciaország lesz.

Nyomozd ki, hogy a guillotine elnevezés elterjedése előtt hogy hívták a franciák a nyaktilót! Valahonnan ismerős lesz...

1. HozzáSZÓlás

A korabeli Európa egyik leggazdagabb országának számító Francia túlköltekezés miatt az 1780-as évek végére vált. A társadalmi ellentétek is kiéleződtek, hiszen a rossz gabonatermés miatt a legszegényebb rétegek éheztek. Bár elődjeihez hasonlóan királyi hatalma volt, XVI. Lajos ebben a helyzetben a összehívására kényszerült. A három rend (papság,, polgárság) 1789-ben gyűlt össze a-i kastélyban.

2. Térldő 3D

mozaWeb: Bastille (Párizs, 18. század); Guillotine

- Mi volt a Bastille eredeti funkciója?
- Milyen célra használták a forradalom idején?
- Mikor zajlott a Bastille ostroma?
- Melyik része látható napjainkban a Bastille-nak?
- Melyik történelmi korszakban jelent meg a nyaktiló?
- Ki volt az eszköz francia nevének „keresztapja”?
- Említs meg két korabeli főszereplőt, aki közelebbi „ismeretségbe” került a guillotine-nal!
.....
- Meddig használták a nyaktilót Franciaországban?

3. Eltérő

a) törvény előtti egyenlőség, szülési szabadság, szólásszabadság, a tulajdon sérthetetlensége

b) XVI. Lajos, Robespierre, Cromwell, Bonaparte Napóleon

c) zöld, fehér, piros, kék

4. Számítalan

A) Ennyi év telt el a Bastille elfoglalása és a köztársaság kikiáltása között.

A =

B) Ennyi szín szerepelt a francia forradalom kokárdáján.

B =

C) Ennyi rend képviseltethette magát a francia rendi gyűlésen.

C =

D) Ennyi személy fejére tette a koronát a pápa Napóleon koronázásakor.

D =

$$(C \cdot A - B) \cdot D =$$

5. SorRendező

a) Téma: Franciaország államformái

alkotmányos királyság

köztársaság

korlátlan királyság

császárság

b) Téma: a nagy francia forradalom eseményei

Napóleon hatalomátvétele

a rendi gyűlés összehívása

XVI. Lajos kivégzése

a Bastille ostroma

A stáblistát kiegészíthetik a tankönyv 127. oldalának szemelvénye és a Napóleon életéről szóló olvasmány felhasználásával is.

6. HelySzínPad

Játsszátok el Napóleon koronázási ünnepségét! Írjatok listát a legfontosabb szereplőkről! Jelmezkészítés helyett próbáljátok megjeleníteni a főszereplők 1-1 tipikus vonását! Mimikával és gesztusokkal fejezzétek ki a ceremóniával kapcsolatos érzelmeiket! Keressetek az alkalomhoz illő zenét is!

7. TörtéNet

Gyűjts adatokat Bonaparte Napóleon személyével kapcsolatban! Készíts egy „szakmai önéletrajzot” róla, amely 1804-gyel bezárólag mutatja be életútjának legfontosabb mérföldköveit és eredményeit!

1. 6 2. 8 3. 6 4. 5 5. 8 6. 10 7. 10

Össz. 53

40. A kiegyezés

Utolsó 6. osztályos időutazásunk a magyar történelem egyik fontos mérföldkövéhez, az 1867-es évhez vezet. Legyünk együtt szemtanúi a következő évtizedek történéseit meghatározó kiegyezés megkötésének!

1. Helyszínelők

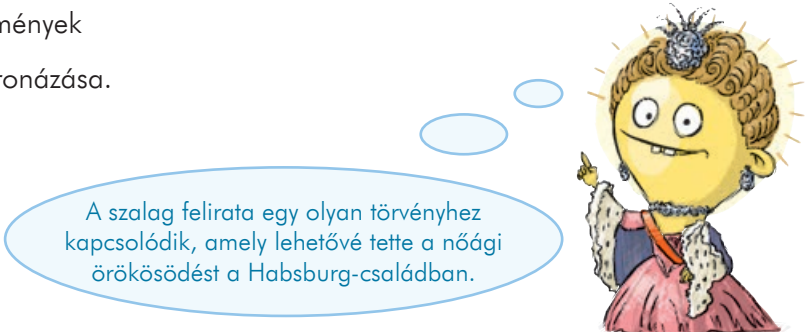
- a) Szírozd be piros színnel a Magyar Királyság területét, majd írd rá az elnevezést is!
- b) Melyik város volt a Magyar Királyság fővárosa? Írd a nevét a térkép megfelelő jelölője mellé!
- c) Szírozd be kék színnel az Osztrák Császárság területét, majd írd rá az elnevezést is!
- d) Melyik város volt az Osztrák Császárság fővárosa? Írd a nevét a térkép megfelelő jelölője mellé!

2. SorRendező

Téma: a kiegyezéshez kapcsolódó események

- Ferenc József magyar királlyá koronázása.
- a Húsvéti cikk megjelenése
- Andrássy Gyula gróf kinevezése
- a kiegyezés megkötése

3. HelyzetKép

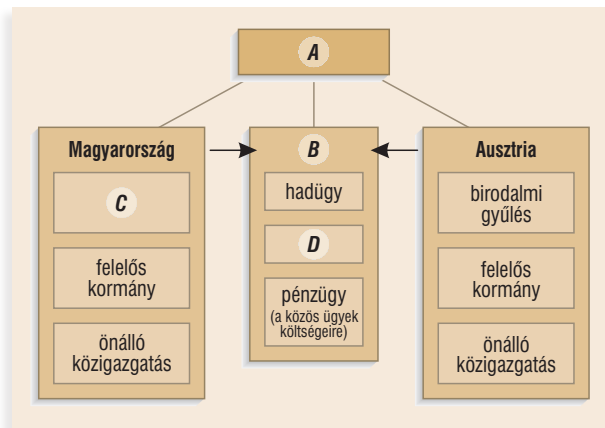
- a) A képen az Osztrák–Magyar Monarchia címerét látod. Rajzold be a hiányzó címertartókat!
- b) Milyen tárgy látható a magyar címerpajzs tetején?
.....
- c) Említs meg két olyan területet, amely a magyar pajzson szerepel!
1.
2.
- d) Másold a vonalra a szalagon olvasható feliratot! Keresd meg annak magyar nyelvű jelentését is!
.....
.....
- e) Melyik dokumentum rögzítette először a feliratnak megfelelő helyzetet?
.....
- f) Kinek a személye jelentette a kiegyezés pillanatában az elv gyakorlati megvalósulását?
.....

4. HiányPótló

Az ábrán az Osztrák–Magyar Monarchia berendezkedése látható. Írd a betűjelek mellé a hiányzó kifejezéseket!

- A)
 B)
 C)
 D)

5. Eltérő

a) belügy, külügy, hadügy, pénzügy

.....

b) Deák Ferenc, Andrassy Gyula, Kossuth Lajos, Ferenc József

.....

6. PárBaj

Kösd össze a személyeket a hozzájuk tartozó megnevezéssel!

Deák Ferenc •	• „kalapos király”
Kossuth Lajos •	• „szép akasztott ember”
Andrassy Gyula •	• „a legnagyobb magyar”
Ferenc József •	• „a haza bölcse”

7. ForrásPont

„Barátom! [...] Együtt állottunk őrt a nemzet jogai mellett az 1848-i válság előestéjén, midőn mint minisztertársak közegyetértéssel megköveteltük a bécsi udvartól s kormánytól, hogy »hazánknak törvényes önállása és szabadsága minden tekintetében [...] nyíltan elismerve és megóva legyen.« [...] Te, mert nem bíztál a nemzet erejében, a visszavonulást választottad. Én azok soraiba állottam, kik istenben, jogaikban és önmagukban bízva, az ellenséges megtámadásra jogszerű visszatöreléssel feleltek [...]. [...] A mint akkor e válság perczében elváltak utaink, elválva maradtak tizenkilenc hosszú éven át mind e mai napig. [...] Most szólok, és hozzád és nyíltan szólok, mert úgy látom – s az évek és szenvedések terhe alatt meghiggadt ítélet tekintetével látom úgy, – hogy nemzetünk a jogfeladások sikamlós meredélyén veszélybe, többé mint veszélybe, halálba sodornak.” (RÉSZLET AZ ÚN. CASSANDRA-LEVÉLBŐL)

- a) Ki írta az ún. Cassandra-levelet?
- b) Melyik évben keletkezett a levél?
- c) Kire utal a „Barátom” megszólítás?
- d) Melyik kormányra vonatkozik az aláhúzott rész?
- e) Mire utal az „1848-i válság” kifejezés?
- f) Húzd alá szaggatott vonallal azt a mondatot, ami arra utal, hogy a levélíró és a megszólított politikai nézetei eltávolodtak egymástól a szabadságharc után!
- g) Milyen jelzővel illeti a levélíró saját ítélőképességét? Karikázd be a szót a szövegben!
- h) Milyen problémához vezethet a magyar nemzetre nézve a kiegyezéssel járó jogfeladás a levélíró szerint? Húzd alá hullámos vonallal az erről szóló mondatrészt!

4 **1.** 4 **2.** 8 **3.** 4 **4.** 4 **5.** 4 **6.** 8 **7.**

Össz.
36

Tartalomjegyzék

Előszó	3	22. Mária Terézia uralkodása	44
Útinaplód bejegyzései és útitársaid	4	Összefoglalás	46
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából		Élet a kora újkori Magyarországon	
1. A háromszor koronázott király	6	23. Élet a hódoltság területén	48
2. Nagy Lajos, a lovagkirály	7	24. Ami összetartotta a három részre szakadt országot	49
3. Magyarország Zsigmond király idején	8	25. Egy jellegzetes mezőváros: Kecskemét	50
4. A törökverő Hunyadi János	10	26. Élet a 18. századi Magyarországon	52
5. Mátyás uralkodása	12	Összefoglalás	54
6. Mátyás király udvarában	14	A forradalmak kora	
Összefoglalás	16	27. Az ipari forradalom	56
Új látóhatárok		28. Az ipari forradalom társadalmi következményei	58
7. A nagy földrajzi felfedezések	18	29. A nagy francia forradalom	60
8. Amerika őslakói: az indiánok	20	30. Napóleon, Európa ura	62
9. A világgazdaság kialakulása	22	Összefoglalás	64
10. A vallás megújulása	23	A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	
11. Reformáció és ellenreformáció Magyarországon	24	31. A reformkor	66
12. Az új világkép kialakulása	26	32. Széchenyi István, a reformok első megfogalmazója	68
Összefoglalás	28	33. Kossuth Lajos, a nemes pályatárs	70
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből		34. A változó társadalom és életmód	71
13. Parasztháború és a mohácsi vész	30	35. Magyarország az átalakulás kapujában	72
14. Az ország három részre szakad	32	36. Az áprilisi törvények és a Batthyány-kormány működése	74
15. A várháborúk kora	34	37. Önvédelmi háború és szabadságharc	76
16. Egy magyar végvár: Gyula	36	38. Vereség és megtorlás	78
17. Az Erdélyi Fejedelemség megszületése	38	39. A kiegyezéshez vezető út	80
18. Erdély a 17. században	39	40. A kiegyezés	82
19. Habsburg- és törökellenes küzdelmek	40	Összefoglalás	84
20. A török kiűzése	41	IdőPontGyűjtő	86
21. A Rákóczi-szabadságharc	42		